

sestavka naj še ob kratkem omenim obnašanje pridnega učenca o veselih počitnicah. On je proti vsakemu prijazen, priljuden in postrežljiv. Praznih burk in šal, katere so pri mladini prepogosto v navadi, pridni učenec ne pozna. V vsem, karkoli dela, prizadeva si pokazati, da obiskuje šolo, ter želi postati izobražen in omikan človek.

Prirodopisno-natoroznansko polje.

Kristavec.

Kristavec, svinjska dušica ali divji bulnjek (*Datūra Stramónium*) je jako strupena rastlina, ki raste skorej povsod, posebno po grobljih, starem zidovji, ob plotih, gnojiščih, kraj potov in cest, tedaj povsod na pustej neobdelanej zemlji blizo mest in vasi. Ta rastlina ima koželjasto korenino in terdno steblo, ki vzraste 2—3 čevlje visoko in se deli v vilicam podobne rastlike ali vejice. Liste ima gladke, jajčasto okrogle, temnozeleno, na krajih močno izrezljane. Čaša je cevka in peterobata. Livkasti cveti so beli, blizo 4 palce dolgi in stojé posamesno med razsohami vej. Plod te hudo strupene rastline je mnogosémna glavica z ostrimi iglicami, podobna divjemu kostanju, orehove velikosti, napolnjena s črnim, gerbavim seménjem. Seme leží lahko po več let v zemlji brez da bi kalilo; ako pa pride na zemljino poveršje, hitro požene kalí in se čudovito naglo razrašča. Vsled tega se ta rastlina ne dá tako lahko zatreti. Prirodopisci pravijo, da je ta rastlina prišla iz vzhodnje Indije v Evropo. Vsa rastlina je zoperno smerdeča, omamna in jako strupena. Najbolj strupena je korenina in seme, bodisi zeleno, suho ali kuhano. Ako liste, cvetje ali mehka steblica v roki zmanemo, dobimo jako ostuden duh, od katerega posebno v gorkih sobah človeka glava bolí ter mu težave in omedlevice dela. Zeleni listi so neprijetno-sladkega, potem pa nekako ostrega in skerčljivega okusa. Že sami listi, ako je položiš na človeško kožo, naredé lahko jako nevarna vnetja. Strašni so pa še le nasledki, ako človek seme ali kak drugi del te strupene rastline povžije. Najpred postane človek ves omamljen, kakor bi bil pijan, oči se mu jamejo svetiti, v glavi se mu začne verteti, vso zavednost izgubi ter kmalu ne sliši in tudi ne vidi več prav;

punčica v očesu se mu zdaljša ali pa skerči. Človek, ki se je s to rastlino ostrupil, ne more več razločno govoriti, tudi požirati ne more, ker se mu vrat preveč kerči, usta se mu suše, huda žeja ga žge, začne bljuvati in neka nepopisljiva britkost in težava se ga polastí. Večkrat postane človek po vžitku te rastline popolnoma brezumen, noroglav in razsajaven, ali pa — neumen, neobčutljiv in nêm (mutast). Oči se mu izbuljijo in prevrtačajo, trese se po vseh udih, kerč ga lomi, mraz in merzel pot ga obdaje, usta se mu pénijo; naposled postane popolnoma brezzavedljiv in neobčutljiv proti vsemu, karkoli se godí ž njim ali okrog njega ter leži kakor bi bil mertev s široko odpertimi, nepremakljivimi očmi. Včasih se pokažejo tudi neke črne maroge po človeškej koži, večkrat in še prav kmalu oslabljenje ali oterpnjenje po vseh udih in naposled smert, ki večkrat človeka kar hipoma pobere. Le takrat, če je kdo prav malo te strupene rastline zavžil, minejo te žalostne prikazni čez nekaj časa, ko je že človek nekoliko bolečin prestal. (Večkrat se je že dogodilo, da so otroci igraje se s to rastlino nekoliko semena povžili in potem žalostno morali umreti. Dosti takih žalostnih izgledov bi vam lahko povedal. To strupeno zelišče cvetè od meseca junija do srede meseca avgusta, tedaj ravno zdaj je treba, da se ogiblujete in varujete tega hudega strupa.

T.

Borovnica ali črna jagoda.

Kdo jih ne pozna borovnic ali prav za prav černih jagod (*Vaccinium Myrtillus*), ki ste je nedavno pridno nabirali v svoje canjice in je na prodaj nosili v terg? Ni pa še zadosti, da ste pri nabiranju okusnih jagodič večkrat bili črni okrog ust, ampak spodobi se, da veste tudi kaj povedati od rastline, ki je posebno vam otroci zaradi vžitnega sadú tolikanj ljuba in draga. Ob kratkem vam hočem tedaj popisati to rastlino, a vi se potem naučite na pamet, kar vam bodem povedal.

Borovnica je majhen, pritličien, komaj za poldrugi čevljev visok in jako vejnat germ z zelenimi, ostrorobatiimi vejicami. Listi so jajčasto okrogli in drobno narezljani. Venčič je verčast, bledozelen, nekoliko rudečkast in ima 8 prašnikov. Borovnica rodi črne jagode grahove debelosti, ki so prav dobra in zdrava jed. Posebno otroci je radi zobljejo. Ta rastlina raste navadno v velikej množini po gozdih in gorah. Cvetè meseca junija in julija. Jagode se vživajo večidel surove, pa tudi kuhane in posušene nam dajejo dobro jedilo.

T.